

prof. dr hab. Anna Galikowska-Gajewska
Dziedzina sztuki, dyscyplina sztuki muzyczne
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
ul. Łąkowa 1-2
80-743 Gdańsk
a.galikowska@amuz.gda.pl
tel. +48 508 169 405

Gdańsk, 14 listopada 2022 roku

Opinia sporządzona na zlecenie Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina – pismo z dnia 20 września 2022 roku. Zlecenie zostało podjęte w związku z decyzją Rady Doskonałości Naukowej działającej na podstawie art. 221 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574), która na posiedzeniu w dniu 27 czerwca 2022 r. dokonała wyznaczenia mojej osoby do części składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Michailowi Zubkowowi w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne wszczętym w dniu 28 stycznia 2022 roku.

Do nadesłanego mi przez dr. hab. Andrzeja Morawca – sekretarza komisji habilitacyjnej wyznaczonego przez Radę Dyscypliny Artystycznej UMFC, Uniwersytetu wskazanego przez wnioskodawcę do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego, pisma sygnowanego datą 10.10.2022 z prośbą o ocenę osiągnięć artystycznych oraz sporządzenie recenzji w postępowaniu habilitacyjnym dra Michaiła Zubkova i udział w pracach przedmiotowej komisji habilitacyjnej w trybie przewidzianym w Ustawie z dnia 20.07.2018 r. (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.) została w dniu 12.10.2022 r. dołączona wymagana dokumentacja w wersji elektronicznej:

- Wniosek przewodni dra Michaiła Zubkova z dnia 22 stycznia 2022 roku do Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne
- Dane wnioskodawcy
- Odpis dyplomu uzyskania stopnia doktora sztuki
- Autoreferat
- Wskazane do oceny osiągnięcia habilitacyjne – spektakl *Exodus*
- Wykaz osiągnięć artystycznych
- Recenzje spektakli i projektów artystycznych
- Programy i plakaty
- Inne prace artystyczne.

Załączona dokumentacja została przygotowana właściwie i odpowiada wymogom ustawowym, nie jest jednak pozbawiona drobnych błędów językowych.

Sylwetka Kandydata

Pan Michał Zubkow tancerz, pedagog, choreograf, animator życia artystycznego, w 1980 roku ukończył Szkołę Baletową w Permie (Rosja) otrzymując Dyplom Artysty Sztuki Baletowej. W latach 1980-1985 zatrudniony został jako tancerz w Teatrze Opery i Baletu w Niżnym Nowogrodzie (Rosja). W latach 1985-1992 pracował jako tancerz w zespole Baletu Opery Narodowej w Wilnie oraz w zespole folklorystycznym „Fajerleh” w Wilnie (Litwa). W latach 1992-2002 związany był z Baletem Opery Krakowskiej jako solista baletu, pedagog i choreograf.

W 1993 roku zadebiutował w roli choreografa musicalu J. Bock'a „Skrzypek na dachu” w reżyserii Marka Weiss-Grzesińskiego, wystawionego na scenie Teatru im. Juliusza Słowackiego przez Operę Krakowską. W 1995 roku założył zespół baletowy „Oranim Dance Group”, dla którego przygotował choreografie do spektakli: „Miniatury tańców żydowskich” (muzyka ludowa), „Only Jokes” (muz. *Johann Strauss*), „Wesele Żydowskie” (muz. Leonard Bernstein), „Ciemna strona lustra” (muz. Vidmantas Bartulis), „Moja Chopiniana” (muz. Fryderyk Chopin), „Przy stole” (kolaż muzyczny).

W latach 2000-2002 współpracował jako tancerz z krakowskim Baletem Dworskim „Cracovia Danza” („Tancrede”, „Kantata o kawie” i in.). W 2002 roku przyjął zaproszenie Dyrekcji Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny i objął stanowisko pedagoga baletu i choreografa tegoż zespołu, z którym pracuje do dziś. W roku 2009 ukończył studia magisterskie na Uniwersytecie Muzycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie (kierunek taniec). Obroniona praca magisterska „Pozytywne i negatywne cechy zawodu tancerza w opinii wybranej grupy artystów baletu” stanowiła swoistego rodzaju teoretyczne podsumowanie profesjonalnej drogi artystycznej Michała Zubkova od momentu nauki w szkole baletowej, poprzez karierę tancerza, doświadczenia w pracy pedagogicznej aż do podjęcia próby tworzenia choreografii.

W roku akademickim 2009/2010 Kandydat pracował jako pedagog tańca klasycznego, współczesnego i choreograf w Szkole Tańca „Spazio Nu” w Pontederze we Włoszech. W latach 2011-2019 zatrudniony był jako pedagog tańca klasycznego i współczesnego w Społecznej Szkole Baletowej w Częstochowie.

W roku 2013 ukończył studia podyplomowe z Teorii Tańca na Uniwersytecie Muzycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie. W pracy „Post modern dance – sztuka eksperymentu” analizował burzliwy czas w historii tańca, kiedy to podejmowano liczne próby zerwania z tradycją poszukując coraz to nowszych rozwiązań ruchowych, choreograficznych czy scenicznych.

Ocena osiągnięć artystycznych

Pan dr Michał Zubkow od wielu lat prowadzi bogatą działalność artystyczną. Przedstawiona przez Kandydata dokumentacja zawiera zestawienie całego dorobku artystycznego. Ocenie recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego sztuki podlega dorobek po uzyskaniu stopnia doktora. Należy jednak pamiętać, że rozwój artystyczny jest procesem nieustającym i trudno abstrahować od doświadczeń zdobytych wcześniej.

Przestawiony do oceny dorobek artystyczny Kandydata obejmuje bardzo krótki okres trzech lat, który zdominowała pandemia. Jednak ograniczenia z niej wynikające nie stały się dla dr M. Zubkova przeszkodą w kontynuacji jego pracy artystycznej.

W październiku 2019 roku wraz z orkiestrą i solistami chóru Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk jako choreograf brał udział w projekcie „Zatańcz z nami”. Kilkuset tancerzy z wielu zespołów folklorystycznych z Krakowa i okolic (Zespół Pieśni i Tańca „Krakowiacy”, „Małe Słowianki”, „Nowa Huta”) zaprezentowało polskie tańce narodowe. Organizatorem wydarzenia było miasto Kraków i ART&SOUND producers.

Rok 2020 przyniósł kolejne osiągnięcia artystyczne. Powstało dzieło zgłoszone przez Kandydata jako oryginalne osiągnięcie artystyczne. Jego analizy i oceny dokonano poniżej.

W tym samym roku dr M. Zubkow wraz z Jarosławem Świątkiem, kierownikiem artystycznym Zespołu „Śląsk”, przygotował choreografię widowiska muzyczno-tanecznego zatytułowanego „Idą Powstańcy” z okazji 100 rocznicy wybuchu II Powstania Śląskiego”. Jest to opowieść o uniwersalnych wartościach, jakimi są patriotyzm i miłość do ojczyzny oraz o bohaterskiej postawie powstańców, którzy pragnęli przyłączenia Śląska do Polski. Spektakl wyemitowany został na antenie TVS 11 listopada 2020 roku oraz na TVP Kultura 2 lipca 2021 roku. Projekt dofinansowany został ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017-2022.

W roku 2021 powstały kolejne dokonania artystyczne. Autorska choreografia Kandydata nawiązująca do tańców chasydzkich stała się częścią nowego programu Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk „Podróże ze Śląskiem”. Premiera spektaklu odbyła się 8 maja 2021 roku podczas koncertu transmitowanego online z Pałacu Młodzieży w Katowicach.

Wejście w zupełnie inny krąg kulturowy – chasydyzm, przedstawienie tańca połączonego ze śpiewem jako modlitwy skierowanej do Boga, ukazanie kobiet współuczestniczących w życiu społecznym, religijnym i w tańcu – wszystkie te elementy zyskują swoją wizualizację w autorskiej choreografii, której towarzyszy muzyka opracowana przez Adama Kawę. Koncepcja artystyczna urzeka swoją czytelnością, interesującymi rozwiązaniami choreograficznymi, które są udziałem mężczyzn i kobiet, pięknymi kostiumami, scenicznymi rekwizytami, ale przede wszystkim wyrazistością artystycznej wypowiedzi.

Następne z osiągnięć artystycznych Kandydata dotyka ponownie tematyki żydowskiej w nieco innej odsłonie. W autorskiej choreografii przygotowanej do seansu performatywnego „*Biedni Polacy patrzą na getto*” w reżyserii dyrektora krakowskiego teatru KTO Jerzego Zonia, dr M. Zubkow przedstawił w formie happeningu fragmenty polskiej i żydowskiej historii. Ponad stu wykonawców ubranych w kostiumy z lat czterdziestych kreowało na krakowskim Placu Bohaterów Getta etiudy teatralne ukazując koloryt kultury i tradycji Żydów polskich.

Projekt „Folk Solution”, w reżyserii i choreografii Kandydata, wykonany przez tancerzy Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” podczas Festiwalu Tauron Nowa Muzyka 30 lipca 2021 roku, jest kolejną próbą powrotu do tematu łączenia folkloru z nowoczesnością. „Zestawienia muzyki elektronicznej autorstwa Rafała Zapały i tańca nowoczesnego z polskim folklorem w muzyczno-tanecznej odsłonie, potraktowane zostały przez autora z przymrużeniem oka, humorystycznie, jako „dialog dwóch radykalnie różniących się zjawisk”¹. Synteza sztuk,

¹ Michał Zubkow, *Autoreferat*, tekst niepublikowany, s. 10.

wzajemne ich przenikanie, poszukiwanie uniwersalnego języka artystycznej wypowiedzi – wszystko to cechuje „Folk Solution”. Autorowi udało się zbudować wymowne w swoim przekazie, interesujące dzieło artystyczne, które emanuje bogactwem środków scenicznych, profesjonalizmem wykonania, interesującymi rozwiązaniami choreograficznymi łączącymi dwa światy – tradycji i nowoczesności, moderowane dźwiękami muzyki elektronicznej. Oryginalność projektu „Folk Solution” znalazła swoje odzwierciedlenie w wielu recenzjach dołączonych do dokumentacji.

Przedstawiony dorobek Kandydata zgromadzony po otrzymaniu stopnia doktora ukazuje w pogłębionej, szerszej perspektywie z zastosowaniem nowych środków przekazu zagadnienia podejmowane na wcześniejszych etapach pracy.

Analiza i ocena zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia artystycznego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. c) ustawy

Jako zrealizowane oryginalne osiągnięcie artystyczne, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. c) ustawy, stanowiące podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego sztuki, Pan dr Michaił Zubkow przedstawił Spektakl baletowy „Exodus” w wykonaniu artystów baletu Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, który powstał do dzieła muzycznego Wojciecha Kilara *Exodus*. Muzyka tego wybitnego polskiego kompozytora ze swoim uniwersalnym przesłaniem stała się dla M. Zubkova inspiracją w budowaniu jego autorskiej wizji, którą choreograf tak definiuje: „Punktem wyjścia do konstrukcji świata przedstawianego na scenie była dla mnie myśl o podróży jako o idei podlegającej różnorodnemu metaforyzowaniu”². Mowa tu o pierwszym autorskim spektaklu, którego premiera odbyła się 27 kwietnia 2019 roku w Bytomskim Centrum Kultury.

Podlegające ocenie recenzenta osiągnięcie habilitacyjne to reedycja i nowa – filmowa odsłona spektaklu baletowego, który stanowił część projektu pod nazwą „Taniec natchniony – od folkloru do współczesności – prezentacja spektaklu baletowego „Exodus” jako nowatorskiego podejścia do promocji kultury polskiej”. Projekt dofinansowany został ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Kultura Inspiracje”. M. Zubkow kontynuuje w swojej autorskiej wizji motyw wędrówki – podróży, nawiązując tym razem do dwóch historycznych wydarzeń: „(...) akcja przeprowadzona przez rząd Japonii i Japoński Czerwony Krzyż w latach 1920-1922, w której uratowano 760 polskich sierot z ogarniętej wojną domową Syberii; historii japońskiego konsula na Litwie Chiune Sugihara, który w 1940 roku podczas II wojny światowej, wielokrotnie łamiąc państwowe instrukcje, wydał ponad 4000 wiz Żydom, głównie pochodzącym z Polski”³. I te właśnie polsko-japońskie historyczne konotacje stały u podstaw planowanych przez dr M. Zubkova przedsięwzięć artystycznych – prezentacji spektaklu połączonej z warsztatami tańców narodowych w kilku miastach Japonii.

Niespodziewany wybuch pandemii na świecie w 2020 roku wpłynął znacząco na proces tworzenia i upowszechniania sztuki. Przestrzenią jej prezentacji stał się Internet. Dr M. Zubkow podjętymi przez siebie działaniami wpisał się w te światowe tendencje. Spektakl

² Michaił Zubkow, *Autoreferat*, tekst niepublikowany, s. 7.

³ Ibidem, s. 8.

„Exodus” dotarł do kraju kwitnącej wiśni w wersji filmowej, gdzie zaprezentowany został szerokiej publiczności:

- 3 listopada 2020 roku w Muzeum Port of Humanity Tsuruga – jako wydarzenie towarzyszące otwarciu muzeum po jego rewitalizacji;
- 9 listopada w Theater Xcai w Tokio przy wsparciu Instytutu Polskiego;
- 29 listopada w Cultural Creation Hall w Osace (wydarzenie organizowane przez Japońsko-Polskie Towarzystwo Przyjaźni Miłośników Tańca Ludowego) oraz w Bibliotece Miejskiej w Setouchi, gdzie Polska Misja Artystyczno-Naukowa w Japonii włączyła go do pokazu obchodów Tygodnia Kultury Polskiej.

W Polsce filmowa wersja spektaklu „Exodus” wyemitowana została 4 lipca 2021 roku na kanale TVP Kultura.

Utwór *Exodus* skomponowany przez Wojciecha Kilara na wielki chór i wielką orkiestrę w 1981 roku to forma oparta na powtarzającym się motywie melodycznym, rytmicznym i harmonicznym, niczym *Bolero* Ravela. Kompozytor systematycznie buduje w nim emocjonalne napięcie – jednolity puls i narastające brzmienie orkiestry zacierają do wielkiego wyjścia - Exodusu, po czym następuje całkowicie nieoczekiwany zwrot muzycznej akcji - wejście chóru, które przenosi nas w zupełnie inny wymiar narracji. Wspomniany wyżej muzyczny obraz stanowi punkt wyjścia do indywidualnej kreacji dr M. Zubkova opowiedzianej za pomocą ludzkiego ciała, „(...) tego doskonałego instrumentu ruchu do wyrażania naszych wrażeń”⁴, o którym pisał Emil Jaques-Dalcroze, twórca metody Rytmiki. Ten nowy wymiar wypowiedzi cechuje intensywność emocji, które są udziałem wykonawców. Ekspresja i wyrazistość ludzkich twarzy, plastyczne ciała tancerzy prezentujących interesujące rozwiązania choreograficzne w różnych konfiguracjach osobowych, współgrają z przepiękną muzyką Kilara. Autorska koncepcja choreograficzna wyrasta z muzyki, podąża za nią stanowiąc jej dopełnienie. Ta spójna wizja muzyczno-choreograficzna od samego początku stwarza poczucie jedności i tożsamości.

Poruszającą i wielowątkową opowieść o podróży wyznacza melodia żydowska wiążąca się z radosnym żydowskim świętem Purim upamiętniającym opisaną w biblijnej Księdze Estery historię ocalenia narodu żydowskiego. Motyw bycia w drodze – samemu, w mniejszej i większej grupie, stanowi kanwę tej artystycznej wypowiedzi.

Energetyka dzieła muzycznego, w którym systematycznie budowane napięcie prowadzi do kulminacji i nieoczekiwanych zwrotów akcji, w filmowym spektaklu przywołuje różne obrazy. Muzyczne apogeum „wyśpiewane” głosami chóru mieszanego dynamizuje akcję sceniczną. Prolog i epilog jako integralne części spektaklu budują wyrazowy kontrast dla zasadniczej części omawianego osiągnięcia. Proste i sugestywne środki scenicznej wypowiedzi, którymi operują wykonawcy, skromne, lecz wymowne kostiumy, wpływają na integralność artystycznego przekazu.

Na podkreślenie zasługuje również praca reżysera i montażysty Norberta Rudzika i jego płynne operowanie obrazem, harmonijne przejścia pomiędzy lokacjami (akcja sceniczna rozgrywająca się w różnych miejscach – na scenie, w plenerze - na wydmach, w lesie). Wszystkie powyższe elementy nadają ostateczny kształt ocenianemu dziełu.

Dr Michaił Zubkow w swojej wizji artystycznej zmierzył się z uniwersalnym tematem podróży w głąb siebie i podróży w czasie moderowanej muzyczną narracją utworu *Exodus* Wojciecha Kilara. W oryginalnej odsłonie spektaklu baletowego zrealizowanego w wersji filmowej udało mu się połączyć wszystkie wątki podróży w jeden koherentny obraz.

⁴ M. Brzozowska-Kuczkiewicz, *Emil Jaques-Dalcroze i jego Rytmika*, WSiP, Warszawa, 1991, s. 13.

Prezentacja filmowej wersji spektaklu online w Japonii rozpoczęła proces upowszechniania ocenianego osiągnięcia w przestrzeni międzynarodowej, którego kontynuacją jest jego zakwalifikowanie do finałowych pokazów na festiwalach: Loud Soul Music Festival (Serbia), Theater Live Online® Film Festival (USA), Film Fest by Rogue Dancer (USA), Experimental, Dance & Music Film Festival (Kanada), Idaho Screendance Festival (USA), Dancentric Film Festival "DFF" (USA).

Na żywo spektakl „Exodus” w wykonaniu tancerzy Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” oraz chóru Trondheim Symphony & Orchestra zaprezentowany został polskiej publiczności w 2022 roku w Filharmonii Częstochowskiej im Bronisława Hubermana, w Chorzowskim Centrum Kultur, w Cavatina Hall (Bielsko - Biała).

Niniejszym stwierdzam, iż przedstawione do oceny zrealizowane osiągnięcie artystyczne jest dziełem oryginalnym i nowatorskim, stanowiącym znaczny wkład Autora w rozwój reprezentowanej dyscypliny, co – w ocenie recenzenta- wypełnia dyspozycję artykuł 221 ust. 5 z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (t.j. Dz. U z 2022 r. poz. 574).

Inne osiągnięcia

Kandydat realizuje swoje życiowe pasje angażując się również w działalność pedagogiczną i organizacyjną. Z jego inicjatywy powołano w 2006 roku w siedzibie Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” w Koszęcinie Międzynarodową Letnią Szkołę Tańca Współczesnego. W tym projekcie Kandydat pełnił obowiązki dyrektora artystycznego oraz pedagoga tańca klasycznego, modern dance i choreografa. W 15 edycjach wydarzenia (odbywającego się do 2021 roku) - warsztatach, pokazach i prezentacjach, wzięło udział 1220 tancerzy oraz 55 pedagogów z różnych krajów świata. To cyklicznie odbywające się wydarzenie wpłynęło znacząco na rozwój i doskonalenie sztuki tanecznej młodych tancerzy, z których wielu obecnie kontynuuje swoją karierę zawodową w prestiżowych zespołach tańca na całym świecie, takich jak Polski Balet Narodowy, Polski Teatr Tańca, Tulsa Ballet (Oklahoma USA), Sasha Waltz and Guests dance company (Niemcy) i wielu innych.

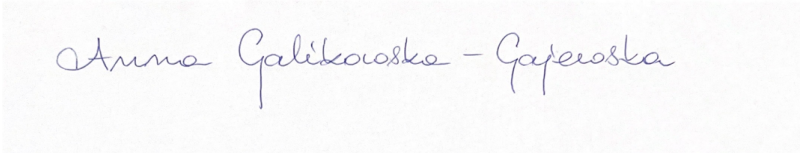
Kandydat jako choreograf brał udział w wielu konkursach. Do jego największych osiągnięć zaliczyć należy: zdobycie przez zespół „Oranim Dance Group” trzech pierwszych miejsc w III Międzynarodowym Festiwalu „Music World” w Fivizzano (Włochy, 2000), zakwalifikowanie się do finału X Międzynarodowego Konkursu Artystów Baletu i Choreografów w Moskwie (Rosja, 2005), reprezentowanie Polski na V Międzynarodowym Konkursie Sztuki Choreograficznej im. Sergiusza Diagilewa w Łodzi (Polska, 2012).

Sam Kandydat pełnił rolę jurora w konkursach dla młodych adeptów sztuki tanecznej: w IX Międzynarodowym Konkursie Choreograficznym Uczniów Szkół Baletowych w Bytomiu (2016), podczas Ogólnopolskiego Festiwalu Polskich Tańców Narodowych dla Uczniów Ogólnokształcących Szkół Baletowych (Koszęcin, 2016, 2017), w XXII Ogólnopolskim Konkursie Tańca im. Wojciecha Wiesiołowskiego w Gdańsku (2022).

Kandydat brał również udział w wydarzeniach naukowych. Wygłosił referat „Podróż mazura do Petersburga” podczas Ogólnopolskiej Konferencji „Taniec w kulturze globalnej. Zyski i straty” organizowanej przez Koło Naukowe Teorii Tańca przy Zakładzie Tańca Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie (2014). Uczestniczył też w Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Artystycznej „Edukacja w sztuce tańca – kompetencje nauczyciela, metody pracy, problematyka” organizowanej przez Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie (Wydział Tańca) i Narodowy Instytut Muzyki i Tańca (2021).

Konkluzja

Pan dr Michał Zubkow - tancerz, choreograf, pedagog, animator życia kulturalnego, jest ważną postacią polskiej sceny tanecznej. Metafora wędrowca przekraczającego granice państw, czerpiącego garściami z tradycji, charakteryzuje estetykę jego artystycznej wypowiedzi wzbogaconej w ostatnich latach o nowatorskie rozwiązania w zakresie łączenia sztuk w prowadzonym dyskursie tradycji ze współczesnością. Dr M. Zubkow jest artystą, który łączy pracę z pasją, dla którego uprawiana sztuka jest życiowym powołaniem. Pragnę poprzeć starania dr Michała Zubkowa o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego sztuki. **Niniejszym stwierdzam, że Kandydat wykazuje istotną aktywność artystyczną, a Jego osiągnięcia twórcze wypełniają – w ocenie recenzenta- dyspozycję artykuł 221 ust. 5 z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U z 2022 r. poz. 574).**

Anna Galikowska - Gapiewska